

NORMAN G. FINKELSTEIN, HOLOKOST ENDÜSTRİSİ: YAHUDİ ACILARININ İSTİSMARI, İSTANBUL: KUTADGU YAYINLARI, 2023.

Değerlendiren: Gizem Ayşe ARIKAN AKÇAY

Araştırma Görevlisi

Kilis 7 Aralık Üniversitesi

gizemayse.akcay@kilis.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-6616-7012>

Makale Türü / Article Types: Eser Değerlendirmesi / Book Review

Geliş Tarihi / Received: 3 Kasım/ 3 November 2024

Kabul Tarihi / Accepted: 17 Aralık/ 17 December 2024

Yayın Tarihi / Published: 26 Aralık / 26 December 2024

Yayın Sezonu / Pub Season: Aralık/ December

Atıf / Cite: Arıkan Akçay, G.A. (2024). Norman G. Finkelstein, Holokost Endüstrisi: Yahudi Acılarının İstismarı, İstanbul: Kutadgu Yayınları, 2023. Ortadoğu ve Göç, 14(1). ss. 304-313.

İntihal / Plagiarism: Bu makalenin intihal içermediği teyit edildi. / This article has been checked via a plagiarism detector.

Holokost, II. Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanya'sının Yahudi halkına karşı yaptığı soykırımdır. Bu süreçte Nazi rejimi, Avrupa genelinde yaklaşık olarak altı milyon Yahudi'yi öldürmüştür. Aynı zamanda birçok Polonyalı, Sovyet savaş esirleri ve Nazi ideolojisine karşı olan insanlar da hedef alınmıştır.

Holokost; Yahudilerin zorla çalıştırılması, toplama kamplarına sürülmesi ve gaz odalarında toplu bir şekilde öldürülmesi gibi zulüm politikasını içermiştir. Auschwitz, Treblinka, Dachau ve Sobibor gibi toplama kampları Holokost sırasında milyonlarca insanın hayatını kaybettiği ölüm kampları olarak bilinmektedir.

Holokost Endüstrisi; Amerikalı siyaset bilimci, aktivist ve akademisyen olan Norman G. Finkelstein tarafından ortaya çıkarılmıştır. Finkelstein, Holokost'un hafızasının bazı kişi ve kuruluşlar tarafından çıkar amaçlı kullanıldığını ve Yahudi soykırımı için anma ve eğitim çalışmalarının ticari bir hale getirildiğini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, ona göre Yahudi soykırımı üzerinden maddi veya siyasi olarak kazanç sağlamayı amaçlayan sistem Holokost Endüstrisidir. Finkelstein'in annesi ve babası Polonya'da Yahudi soykırımında sağ kurtulabilmişlerdir. Bu durum onun Holokost üzerine çalışmalar yapmasında etkili olmuştur.

Norman G. Finkelstein tarafından “The Holocaust Industry: Reflections on the Exploitation of Jewish Suffering” adlı kitap ilk İngilizce olarak 2000 yılında yayımlanmıştır. Otuza yakın dile çevrilmiş ve birçok tartışmaya neden olmuştur. Aynı zamanda Finkelstein’in işsiz kalmasına, bir nevi sürgün hayatı yaşamasına ve Filistin’e girişinin yasaklanmasına kadar birçok sorun yaşamasına da yol açmıştır. Kitabı Kutadgu yayıncılıkta tercümesini yapan Utku Umut Bulsun’dur. Kitap; sunuş, teşekkür, önsöz, üç bölüm ve üç ekten oluşmaktadır. Bu üç bölüm: 1. Holokost’u Sermayeye Çevirmek, 2. Sahtekârlar, Tüccarlar ve Tarih ve 3. Çifte Vurgun başlıklarını taşımaktadır. Finkelstein, bu kitabında Nazi Almanya’sında Yahudilerin yaşadığı trajedinin günümüzde İsrail ve Amerikan Yahudi seçkinleri tarafından çıkar amaçlı kullanılmasına ve bu durumun, İsrail’in uzun süredir devam eden baskı ve ayrımcılık politikalarını haklı göstermek için bir araç olarak işlev gördüğüne dair savunusuna yer vermiştir.

Kitabın ilk bölümü olan “Holokost’u Sermayeye Çevirmek”, Holokost’un hafızasının politik bir araç olarak bilinçli bir şekilde inşa edildiğini ve zamanla ticari bir endüstriye dönüştüğünü öne sürmektedir. Jan Assmann, Kültürel Bellek adlı eserinde toplumsal kimliği, “ortak kimlik” kavramı üzerinden tanımlar. Ona göre, sosyal beden fiziksel bir gerçeklik olarak var olmaz; bu, hayali bir yapı, simgesel bir

form ve bir sosyal düzenlemedir, ancak bu şekliyle de hakiki bir gerçekliktir. Ortak kimlik ya da “biz kimliği,” bir grubun oluşturduğu ve üyelerinin özdeşleştiği bir imgeyi ifade eder. Bu kimlik, ortak semboller ve anlamlar etrafında şekillenerek kolektif bir belleği inşa etmeyi hedefler (Assmann, 2015, s.142). Holokost hafızası da ortak kimlik olarak Yahudi kimliğini pekiştirmek ve Yahudilere yönelik empati oluşturmak amacıyla stratejik olarak şekillendirilmiştir. Bu durum Karaarslan’ın (2019, s.145) şu ifadeleriyle desteklenebilir: “Hafızanın iki işleyiş yönü vardır: geçmiş ve gelecek. Modern siyasi yapıların kimlik inşa etme süreci bu noktada görünürlük kazanır. Geçmişe müdahale etmek esasında şimdiki ve geleceği kurgulama arzusunu barındırmaktadır.” Ek olarak Hobsbawm ve Ranger ‘a (2006) göre müdahale, mevcut kimliğin yeniden şekillendirilip yapılandırılması yoluyla gerçekleşen bir yeniden üretim sürecidir. Böylece, geçmiş üzerinden yapılan müdahaleler, siyasi yapıların toplumun güncel ve gelecekteki ideolojisini belirlemede etkili bir araç haline gelir. Finkelstein’a göre özellikle 1967’deki Altı Gün Savaşı’ndan sonra, Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail arasındaki bağların güçlenmesiyle birlikte Holokost anmaları Amerikan kamuoyunda daha fazla yer bulmaktadır. Yazar, Holokost’un ABD kamuoyunda çıkar amaçlı kullanıldığını şu sözlerle ifade etmiştir:

Amerikan Yahudiliđi, Haziran Savaşı'ndan sonra Nazi Holokost'unu istismar etmeye başladı. Holokost, ideolojik olarak bir kez biçimlendirildikten sonra, İsrail'e yönelik eleştirileri saptırmak için mükemmel bir silah olduğunu kanıtladı. Benim de bu kitapta tam olarak göstereceğim şey budur. Burada vurgulanması gereken, Holokost'un Amerikan Yahudi elitleri için de İsrail'le aynı işlevi gördüğüdür: Yüksek bahisli bir iktidar oyununda paha biçilmez bir koz (Finkelstein, 2023, s.49).

Bu bölüm, Holokost anısının yalnızca bir anma amacını aşarak siyasi hedefler doğrultusunda nasıl kullanılabilmiş olduğunu sorgulamakta ve buna yönelik eleştiriler sunmaktadır. Bununla birlikte, bazı eleştirmenler Finkelstein'in analizini aşırı genelleyici bulmakta ve tarihsel anmanın önemini fazla indirgediğini düşünmektedir.

Kitabın "Sahtekârlar, Tüccarlar ve Tarih" adlı ikinci bölümünde Finkelstein, Holokost anma ve tazminat süreçlerine bazı Yahudi örgütleri ile bireylerin katılımını eleştirir. Tazminat taleplerinden toplanan fonların gerçek mağdurlara ulaşmadığını, aksine bu fonların büyük ölçüde kuruluşların elinde toplandığını ve bazı kişilerin süreçten maddi kazanç sağladığını iddia eder. Finkelstein'a göre, bu kuruluşlar Holokost anısını kullanarak siyasi ve ekonomik kazanç peşinde koşmuş ve böylece Holokost'tan kurtulanların çıkarlarını zedelemiştir. Ayrıca, Holokost üzerine konferanslar düzenleyen bazı yazarlar, akademisyenler ve konuşmacılar,

Holokost'u karmaşık olgusal tartışmalarla çevreleyip onu anlaşılması imkânsız ve gizemli bir olay olarak sunarlar. Bu yolla, sürekli devam eden bir söylemsel çıkmaz yaratarak kendilerine kalıcı bir ticari kazanç alanı inşa ederler (Finkelstein, 2023, s.61-67). Bir de bu bölümde Finkelstein Amerika'nın tutumunun ikiyüzlü bir izlenim verdiğini ifade etmektedir. Kendi tarihindeki suçlar için anıtlar, müzeler veya anma günleri oluşturma konusunda bir çaba göstermezken; Holokost'u anmak için başkentinde bir müze açmış ve anma günü ilan etmiştir. Fransız düşünür Pierre Nora'nın Hafıza Mekanları olarak adlandırdığı kavram, hafızanın şekillendiği ve anlam kazandığı yerleri ifade eder. Nora'ya göre, bu mekanlar, geçmişin etkisiyle kendi bilincine ulaşma işlevi görür. Ancak aynı zamanda, artık hafıza ortamlarının bulunmamasının bir sonucu olarak da ortaya çıkar. Hafıza, mekâna dayalı bir süreklilik duygusuna bağlıdır ve bu mekanlar geçmişin anılarını kutsayıp yeniden canlandırarak anlam kazanır (Nora, 2006, s.17-18). Ayrıca siyasi yapılar; müdahalelerini mekân, tarihsel anlatılar ve medya aracılığıyla gerçekleştirebilmektedir. Örneğin, insanların bulunduğu meydanlardaki müze, anıt, heykel düzenlemeleri, kentin kurucu değerlerini simgelemekle birlikte, o alanı toplumsal hafızayı inşa etmeye yönelik bir hatırlama mekânına dönüştürme amacı taşıyabilir (Karaarslan, 2019, s.149). Ek

olarak mekâna müdahale etmek ve onu dönüştürmek, siyasi bir duruş olarak kendini gösterir. Siyaset, mekâna sürekli müdahale ederek hafızayı şekillendirir ve yönlendirir. Mekânın değişimi, dönüşümü ve farklı bir yapıya bürünmesi, aslında hafızanın, anıların, algıların ve hayal gücünün de değişmesi anlamına gelir (Alver, 2017, s.272). Amerika'nın yapmış olduğu bu durum tersine çevrildiğinde, Berlin'de Kızılderililer ve köleleştirilenler için anıtların dikilmesi gibi bir tablo ortaya çıkar. Finkelstein, Amerikan Devleti'nin böyle bir duruma nasıl tepki verebileceğini hayal etmemizi isteyerek, olayların diğer yüzüne dikkat çeker (Finkelstein, 2023, s.90-96). Bu bölüm, Holokost anısının mali ve kurumsal yönetimini ve adaletin sağlanmasında etik sorumlulukları mercek altına alır. Ancak, Finkelstein'in belirli kuruluşlar ve şahıslara yönelik açık eleştirileri, bazı kesimlerce antisemitik olarak değerlendirilmiştir. Eleştirmenler, Finkelstein'in tüm Yahudi örgütlerine veya Holokost anmalarına genelleme yaptığını öne sürerek bu bölümü tartışmalı bulmuştur. Yine de Finkelstein mağduriyetin maddi kazanç amacıyla kullanımındaki etik sorunları gündeme getirerek okuyucuyu bu konular üzerinde düşünmeye teşvik etmektedir.

Kitabın son bölümü olan "Çifte Vurgun", Holokost'tan kurtulanlara yönelik tazminat taleplerinin Almanya gibi ülkelerden toplandığını, fakat bu fonların mağdurlara tam

anlamıyla ulaşmadığını öne sürer. Finkelstein, tazminatların adil biçimde dağıtılmadığını ve bazı kuruluşların sürekli yeni taleplerde bulunduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, Holokost mağdurlarının çıkarlarının arka planda bırakıldığını ve asıl amacın bazı kurumların ekonomik kazançlarını sürdürmek olduğunu iddia etmiştir. Hatta bu süreçte sahte mağdurların ortaya çıkmasını ve bu kişilerin de maddi yardımlardan yararlanması, ayrıca süreci yürüten yetkililerin bu tazminatların büyük kısmını kendilerine ayırması söz konusu olduğunu ifade etmiştir. Tazminat transferlerini gerçekleştiren bankalarda da yolsuzlukları tespit etmiştir (Finkelstein, 2023, s.105-151). Bankalarda mağdurlar için düzenlenen fonların ve kampanyaların arka planıyla ilgili kitaptan şu alıntı verilebilir:

...Holokost dönemi hesaplar içinde sadece birkaç Yahudi hesabı bulunursa, İsviçre bankalarına karşı yürütülen kampanya güvenilirliğini yitirecekti; çok sayıda Yahudi hesabı bulunursa, tazminat ödenecek olanlar yasal hak sahipleri olacaktı, Yahudi örgütleri değil. Holokost endüstrisinin diğer bir düsturu da tazminatın “para meselesi değil, doğruluk ve adalet meselesi” olduğuydu. İsviçreli de artık bununla dalga geçiyordu: “Mesele para değil. Mesele daha çok para” (Finkelstein, 2023, s.116).

Ayrıca, tarihsel anlatı, eğitimde kullanılan materyaller yoluyla da aktarılabilmektedir. Bu materyallerde devletin kuruluşu, savaşlar ve benzeri tarihsel olayların nasıl anlatıldığı, siyasi

yapıların toplumsal hafıza oluşturma sürecine nasıl müdahale ettiklerini gözler önüne serer (Karaarslan, 2019, s.153-154). Bu bağlamda Finkelstein, özellikle Amerika’da on yedi eyaletin okullarında Holokost eğitim programlarının zorunlu tutulduğuna veya önerildiğine ve birçok üniversite ile kolejde Holokost araştırmalarına yönelik akademik kürsüler kurulduğuna, Amerika genelinde düzenli olarak Holokost anma törenleri yapıldığına vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla, Holokost konusunda eğitim ve farkındalık çalışmalarına yapılan yatırımlar, bu endüstrinin devamını sağlamak ve gelecekte daha fazla maddi kaynak elde etmek için bir altyapı oluşturmaya yönelik bir çaba olarak görülür (Finkelstein, 2023, s.193-194).

Bu bölüm, tazminat süreçlerindeki haksızlık ve dolandırıcılık iddialarını ele alarak Holokost anısının somut faydalar sağlayacak biçimde korunması gerekliliğini tartışır. Finkelstein’in, tazminat sürecini yöneten bazı Yahudi kuruluşlarını eleştirmesi etik soruları gündeme getirirken, bazı eleştirmenler bu söylemin Holokost’un anısına zarar verebileceğini düşünmektedir. Bölüm, tazminat dağıtımında kurumsal şeffaflığın önemini vurgulayarak okuyucuları bu konuda düşünmeye teşvik eder.

Bu üç bölüm değerlendirildiğinde, Finkelstein'in Holokost'un tarihsel ve etik anlamının korunması gerekliliğine dair eleştirilerini bir bütün olarak sunduğu görülür. Her bölüm, Holokost'un hafızasının ticarileşmesi, tazminatların adil olmayan şekilde kullanılması ve Holokost'un politik amaçlar doğrultusunda araçsallaştırılmasının etik sonuçlarına dikkat çeker. Bununla birlikte, kitap hem bireyleri hem de kuruluşları hedef alan eleştirileri ve Holokost anısının korunmasına dair düşünceleri nedeniyle derin tartışmalara yol açmıştır. Finkelstein, tarihsel olayların ekonomik ve siyasi çıkarlar için kullanılmasının potansiyel zararlarını ortaya koyarak önemli bir bakış açısı sunar.

Kaynakça

- Alver, K. (2017). Mekân ve hafıza. *Sosyoloji Divanı* (10), 269-273.
- Assmann, J. (2015). *Kültürel Bellek: Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik*. A. Tekin (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Finkelstein, N.G. (2023). *Holokost Endüstrisi: Yahudi Acılarının İstismarı*. İstanbul: Kutadgu Yayınları.
- Hobsbawm, J.E. & Ranger, T. (2006). *Geleneğin İcadı*. M.M. Şahin (Çev.). İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Karaarslan, F. (2019). *Toplumsal Hafıza: Hatırlamanın ve Unutmanın Sosyolojisi*. İstanbul: Ketebe Yayınları.
- Nora, P. (2006). *Hafıza Mekanları*. M.E. Özcan (Çev.). Ankara: Dost Kitabevi.